

Kinevezések, megbízások

A közelmúltban docensi kinevezéseket és az intézményi állami vezetés különböző posztjaira történő megbízásokat nyújtottak át Szeged egyetemén. A József Attila Tudományegyetem új docensei: Békésiné Fejes Katalin (Magyar Nyelvészeti Tanszék), Csapó Benő és Kékes-Szabó Mihály (Neveléstudományi Tanszék), Martonyi Éva (Francia Nyelvi és Irodalmi Tanszék), Ótvós Péter (I. Számú Magyar Irodalomtörténeti Tanszék), Szigeti Lajos (II. Számú Magyar Irodalomtörténeti Tanszék), Szörényi László, mint mellékfoglalkozású (Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék), Valaczkai László (Nyelvi Laboratórium), Benedikt Mihály (Elméleti Fizika Tanszék), Dombi András és Galbács Zoltán (Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék), Halász János (Alkalmazott Kémiai Tanszék), Klukovits Lajos és Bálintné Szendrei Mária (Algebra és Számelmélet Tanszék), Lehoczky Endréné (Biokémiai Tanszék), Csákiné Tombác Etelka (Kolloidkémiai Tanszék) és Kissné Novák Éva (Filozófiai Tanszék).

A JATE rektora, Csákány Béla — az ügyrendi szokásokat tekintve első ízben — átnyújtotta Bodnár László rektorhelyettesnek a további három évre szóló megbízást.

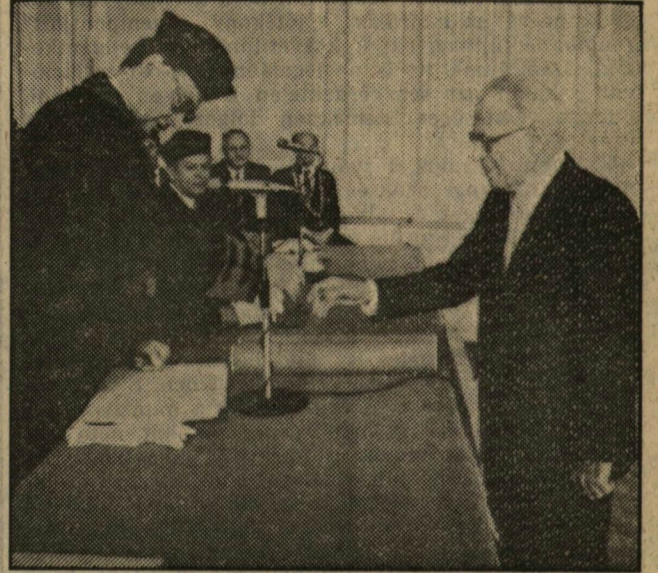
A távozó Kocsendi András helyett Balázs Mihály docens látja el a nevelési rektorhelyettesi teendőket. Az Állam- és Jogtudományi Kar új dékánja Vastagh Pál docens lett a leköszönő Papp Ignác professzort követően. A Bölcsészettudományi Karon Makk Ferenc dékánhelyettesi székét Rozsnyai Bálint docens örökölte. Váltottak a Természettudományi Karon is: Szederkényi Tibor egyetemi tanár három év leteltével átadta dékánhelyettesi teendőit Mészáros Rezső docensnek.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetemen a docensi kinevezésekről szóló okiratokat Szilárd János rektor a következőknek adta át: Falkay György (Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika), Herczegné Várkonyi Ágnes (Gyermekegyógyászati Klinika), Jancsó Gábor (Élettani Intézet), Komcsiné Nagy Erzsébet (Klinikai Központi Mikrobiológiai Laboratórium), Pintyéné Hédi Klára (Gyógyszertechológiai Intézet), és Sándor László (Idegsebészeti Klinika). Tudományos főmunkatársá lépett elő dr. Asztalos Tibor (Számítástechnikai Központ) és dr. Tárnoky Klára (Kísérletes Sebészeti Intézet). Egyetemi tanári kinevezést kapott dr. Molnár József (Mikrobiológiai Intézet).

Szőkefalvi-Nagy Béla hetvenöt éves

Egyetemünk világhírű matematikaprofesszora, Szőkefalvi-Nagy Béla 1988. július 29-én betöltötte hetvenötödik életévét. Sok-sok kiváló matematikus szellemi nevelőjévé, három külföldi egyetem díszdoktorá, három nagytekintélyű külföldi akadémia tagja, három matematikai világtudományos kongresszus meghívott előadója, jó egészséggel, töretlen munkakedvvel fogadta tanítványai, barátai és tisztelői jókívánságait a jeles napon, illetve (a Töle tanult szaknyelvi terminussal élve) annak epszilon sugarú környezetében; legutóbb augusztus 22-én, az analízis tanszékünk által szervezett nemzetközi szakmai konferencia megnyitó ülésén. E jókívánságokhoz csatlakozom most az Alma Mater és tanácsa nevében, de belső indítatásból is. Kívánom, hogy ezután is legyen osztályrészé az az öröm, amelyet a tudományos alkotómunka, mások kutatásainak segítése és összehangolása, az egyetem és a város értékeinek őrzése és gazdagítása, a Dél-Alföld természeti kincseinek védelme nyújtott számára; élveze mindenfelől azt a megbecsülést, amelyet a szigorúsággal ötvözött emberség, a személyes felelősség mindenkor vállalása és egy nagyívű, de próbatételeket sem nélkülöző pályán gyarapodott bölcsesség biztosíthat egy igaz ember számára.

CSÁKÁNY BÉLA
(Lapunk legutóbbi számában hírül adtuk, hogy a József Attila Tudományegyetem tiszteletbeli, honoris causa doktorává fogadta Szőkefalvi-Nagy Béla professzort, aki ez alkalomból — a hagyományoknak megfelelően — beszédet mondott. Egyetemtörténeti szempontból is érdekes előadásának egy részletét közöljük az alábbiakban.)

A köszöntő (Csákány Béla) és az ünnepelt (Szőkefalvi-Nagy Béla) a díszdoktoravatáson. (Fotó: Nagy László)

Magnifice Rector! Tisztelt Egyetemi Tanács!

Nagy öröm és megtisztetés számomra, hogy az az egyetem, amelyhez oly sok és régi szál fűz, honoris causa doktorává fogadott, ezzel megadva nekem az intézmény által odaítélhető legmagasabb tudományos kitüntetést.

Ez az ünnepélyes alkalom felidézi bennem annak a napnak az emlékét, amelyen, immár 50 1/2 éve, ugyanennek az épületnek ugyanabban a termében, ugyancsak ünnepélyes körülmények között, az Egyetem „sub auspiciis” doktorává fogadott, miután egyetemi tanulmányaim befejeztével már egy évvel előbb matematika–fizika szakos középiskolai tanári diplomámat megszerkeztem, és e tárgyakból „summa cum laude” szigorlatot tettem.

Ennek az Egyetemnek voltam tehát a neveltje, lettem rövidesen magántanára, majd 1948-ban rendes tanára. Mostantól pedig kétszeresen is doktor.

De vajon valóban ugyanannak az egyetemnek? A válasz erre az, hogy jogszerűen nézve nem ugyanannak az egyetemnek. Ennek indoklása legalább egy vázlatos egyetemtörténeti megfontolást követel, annál is inkább, mert egyetemünk fiatalabb korosztályai e történelmet maguk csak kis részben élték át.

Én 1937-ben annak az egyetemnek lettem doktor, amelyet 1872-ben Kolozsváron alapított a magyar állam, s amely később (1897) a „Ferenc József Egyetem” elnevezést kapta. Ez az egyetem, közel 50 éves működés után, az első világháború végén Kolozsvárt elhagyva Kézsmarkot (rövid budapesti átmeneti idő után) 1921-ben Szegeden nyert új otthonát. Innen Észak-Erdély visszacsatolása után, 1940-ben, elnevezését és jogi azonosságát még mindig megtartva, visszatelepült Kolozsvárra.

Egyidejűleg Szegeden, az eltávozott egyetem épületében, annak felszerelését felhasználva, a tanári kar Kolozsvárra át nem telepített részével és újonnan kinevezett tanárokkal, valamint a megmaradó hallgatósággal, egy jogilag új egyetem került felállításra, „Horthy Miklós Tudományegyetem” néven. Ezt az elnevezést a történelem 1945-ben eltörölte. Az elnevezés „Szegedi Egyetem”-re rövidült, szervezeti vagy jogi változás azonban egyelőre nem történt. Ebből az egyetemről 1951-ben kivált az Orvostudományi Kar és Szegedi Orvostudományi Egyetem néven önállóult. Ujabb, de ismét nem szervezeti jellegű változást az jelentett, hogy a két szegedi ikeregyletem idővel új elnevezést kapott. Előbb a Tudományegyetem vette fel a költő, József Attila, nemrég pedig az Orvostudományi Egyetem a volt szegedi professzor, Szent-Györgyi Albert nevét.

Az 1940-ben Kolozsvárra visszatért Ferenc József Egyetem sorsa másképpen alakult. A második világháború vége ott nemcsak rendszer-, hanem impériumváltozást is hozott. Ennek folytán az egyetem, átengedve helyét az időközben Dél-Erdélyben működött román egyetemnek, 1944 végén feloszlott. Tanárai közül egyesek a Kolozsvárt újonnan szervezett Bolyai Egyetemen, mások a Marosvásárhelyi Orvosi-Gyógyászati Fakultáson folytatták áldozatos munkájukat, ismét mások pedig egyes magyarországi egyetemekre, köztük a szegedire, kaptak beosztást.

A Bolyai Egyetemet rövidesen (1959-ben) összevonták a román egyetemmel. Az így létrehozott „Babes-Bolyai Egyetem” magyar vonatkozásai összezsugorodtak, s mára — úgy látszik — már a két tudós neve is lefelejtődik az elnevezésből. A Kolozsváron 1872-ben alapított Ferenc József Egyetem, odüsszeáját befejezve és utód nélkül maradva, megszűnt.

Amikor 1972-ben elkezdett az egyetemalapítás 100. évfordulója, erről nálunk nem történt — nem történetelt — nyilvános megemlékezés. Pedig ennek az egyetemnek a hatása egész szellemi, tudományos életünk alakulására igen jelentős. Ez a hatás ma is él, nyomon követhető — és nemcsak országhatárainkon belül. A hazai és nemzetközi tekintély kivívásában az egyetem hányatott életének minden szakaszában kiváló tudós személyek és iskolák hosszú sora vett részt. Ezek az iskolák — egymásra is ösztönzően hatva — a kényes változások körülményei között is megőrizték sajátos szellemi értékeiket, fejlődésük folytonosságát.

Ezeknek az értékeknek a megőrzése és továbbfejlesztése elsősorban a mi két szegedi egyetemünk lehetséges és természetes feladata. Hiszen ezernyi emberi, tudományos és tárgyi szállal kötődünk ma is a régi egyetemhez, beleértve az épületek nagy részét és ezt a díszes termet is Szeged városának szívében.

E történelmi, tudományos, tárgyi és személyi kapcsolatok a Kolozsvárt alapított és ott megszűnt egyetem, és a Szegeden létesült egyetem között olyan mélyrehatóak, hogy természetes és (ha nem is jogszzerű, de) jogos, hogy mindezeket az intézményeket egyetlen, eszmeileg létező intézmény különböző megjelenési formáinak tekintsük, annak az eszmei Kolozsvár–Szegedi Egyetemnek, amely 1872-ben történt megalapításától kezdve előbb Kolozsvárt, majd 1921-től Szegeden, 1940-től párhuzamosan Kolozsvárt és Szegeden, 1945-től pedig ismét csak Szegeden működött, illetve működik, 1951-től kezdve két önálló egyetem keretében.

Hogy egy hozzám közelálló, egyben tipikus példát említsék, ennek a Kolozsvár–Szegedi Egyetemnek volt édesapám is rendre diákja, doktora és magántanára Kolozsvárt, később rendes tanára előbb Szegeden, majd Kolozsvárt, majd újra Szegeden, 1953-ban bekövetkezett haláláig. Az első világháború után — csak magántanár lévén — nem követhette a Kolozsvárról elköltöző egyetemet, de még 10 éven át középiskolai tanárként Kolozsvárt maradva, onnan is a Szegeden megindított „Acta Scientiarum Mathematicarum” folyóirathoz küldte matematikai közleményeinek egy jó részét. Ő valóban személyesen is átélte és megszenvedte az egyetem minden hányatását.

Ez az egyetem, és a Szegeden létesült egyetem között olyan mélyrehatóak, hogy természetes és (ha nem is jogszzerű, de) jogos, hogy mindezeket az intézményeket egyetlen, eszmeileg létező intézmény különböző megjelenési formáinak tekintsük, annak az eszmei Kolozsvár–Szegedi Egyetemnek, amely 1872-ben történt megalapításától kezdve előbb Kolozsvárt, majd 1921-től Szegeden, 1940-től párhuzamosan Kolozsvárt és Szegeden, 1945-től pedig ismét csak Szegeden működött, illetve működik, 1951-től kezdve két önálló egyetem keretében.

Hogy egy hozzám közelálló, egyben tipikus példát említsék, ennek a Kolozsvár–Szegedi Egyetemnek volt édesapám is rendre diákja, doktora és magántanára Kolozsvárt, később rendes tanára előbb Szegeden, majd Kolozsvárt, majd újra Szegeden, 1953-ban bekövetkezett haláláig. Az első világháború után — csak magántanár lévén — nem követhette a Kolozsvárról elköltöző egyetemet, de még 10 éven át középiskolai tanárként Kolozsvárt maradva, onnan is a Szegeden megindított „Acta Scientiarum Mathematicarum” folyóirathoz küldte matematikai közleményeinek egy jó részét. Ő valóban személyesen is átélte és megszenvedte az egyetem minden hányatását.

„A világ egyeteméhez”

A JATE Egyetemi Tanácsa javasolja a Rektori Konferenciának, hogy felhívásban forduljon a világ egyeteméhez: ítéljék el Románia területrendezési politikáját.

Európa délkeleti régiójában, a ma Romániához tartozó Erdélyben hozzávetőleg kétfélmillió magyar él. Ez a népcsoport ma Európa legnagyobb számú nemzeti kisebbsége. Kivülük jelentős számú német, ukrán és szerb anyanyelvű állampolgár él Romániában. Románia államvezetése évtizedek óta szisztematikusan korlátozza a kisebbségek személyi, szociális és kulturális szabadságát. Iskoláikat bezárta, anyanyelvük használatát korlátozza, egyházaikat üldözi, az anyaországgal való érintkezést akadályozza, a kisebbségek tagjait egyéni életútjukon számtalan hátrányos intézkedéssel, akadállyal sújtja. A kolozsvári magyar Bolyai egyetemet 1959-ben megszüntették. A román egyetemeken gyakorlatilag sehol nincs magyar nyelvű oktatás, de nincs anyanyelvű oktatása egyetlen kisebbséges népcsoportnak sem a román felsőoktatásban. Az erdélyi és romániai kisebbségek helyzete túrhátrányos válna. Menekültek ezrei indultak a magyar határ felé, akik Magyarországtól és Európa demokratikus, szabad nemzetétől kérnek menedékjogot.

A román államhatalom a nemzetiségek likvidálása, nemzeti identitásuk megszüntetése céljából a közelmúltban újabb brutális lépésre szánta el magát. Elhatározta, hogy felszámolja az ország településeinek több mint felét, mintegy 8000 községet. Bulldózerekkel lerombolja a többszáz éves falvak lakóházait, templomait, közöttük a nagy részben falun élő magyar kisebbség otthonait: európai és nemzeti emléket jelentő épületeit, temetőit a földdel teszi egyenlővé. Ez a terv ellentétben áll az ENSZ alapokmányával, az emberi jogokra vonatkozó ENSZ-deklarációval és az európai államok 1975-ös helsinki nyilatkozatával. Ez a terv ellentétben áll a józan ésszel és az emberiség legelemibb követelményeivel. E terv végrehajtását a romániai hatóságok a közelmúltban megkezdték.

A magyar Rektori Konferencia segítségért fordul a világ egyeteméhez. Kérjük, velünk együtt nyilvánosan tiltakozzanak a román állami szerveknél, a tervet kidolgozó és végrehajtást sürgető Nicolae Ceausescu államelnöknel a terv ellen, amelynek további végrehajtása a világ kulturális örökségének jövételtelen kárt tenné.

Raffay Ernő dedikálja

... a közelmúltban a második kiadásban megjelent nagyszerű könyvét szeptember 13-án délután 2–3 óra között a JATE Dugonics téri könyvesboltjában. Az Erdély 1918–1919-ben című történelmi munka a JATE–Gondolat Kiadó első önálló vállalkozása. A könyvkiadó elképzeléseire, későbbi terveire következő lapszámunkban visszatérünk.